

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

2. června 2016*

„Řízení o předběžné otázce — Sociální politika — Zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě věku — Směrnice 2000/78/ES — Rovné zacházení v zaměstnání a povolání — Články 2, 3 a 6 — Rozdílné zacházení na základě věku — Vnitrostátní právní úprava, která v určitých případech stanoví vyšší zdanění příjmů ze starobních důchodů než příjmů ze závislé činnosti — Oblast působnosti směrnice 2000/78 — Pravomoc Evropské unie v oblasti přímých daní“

Ve věci C-122/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Korkein hallinto-oikeus (Nejvyšší správní soud, Finsko) ze dne 6. března 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 10. března 2015, v řízení zahájeném

C

proti

Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, A. Arabadžev (zpravodaj), J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund a S. Rodin, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. prosince 2015,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za C K. Suominenem a A. Kukkonenem, asianajaja,
- za finskou vládu S. Hartikainenem, jako zmocněncem,
- za Irsko J. Quaney a A. Joycem, jako zmocněnci,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, C. Freire a M. Conceição Queirós, jako zmocněnci,
- za švédskou vládu A. Falk, U. Persson, N. Otte Widgren, C. Meyer-Seitz, E. Karlssonem a L. Swedenborgem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: finština.

— za Evropskou komisi D. Martinem a I. Koskinenem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 28. ledna 2016,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu zásady zákazu diskriminace na základě věku, čl. 2 odst. 1 a 2 písm. a), čl. 3 odst. 1 písm. c) a čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79), a výkladu čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci žaloby podané C s cílem napadnout rozhodnutí finanční daňové správy podrobující dodatečné daňové povinnosti ve výši 6 % část příjmů ze starobních důchodů, která po odečtení nezdanitelné části důchodů přesahuje částku 45 000 eur ročně.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Směrnice 2000/78 se podle svého bodu 13 odůvodnění „nevztahuje na systémy sociálního zabezpečení a sociální ochrany, jejichž dávky nejsou považovány za odměnu ve smyslu přikládaném tomuto výrazu pro účely použití článku [157 SFEU]“.
- 4 Podle článku 1 této směrnice je „účelem této směrnice stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení“.
- 5 Článek 2 této směrnice stanoví:

„1. Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1.

2. Pro účely odstavce 1 se

- a) ‚přímou diskriminací‘ rozumí, pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;
- b) ‚nepřímou diskriminací‘ rozumí, pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo víry, určitého zdravotního postižení, určitého věku nebo určité sexuální orientace v porovnání s jinými osobami znevýhodněna, ledaže
 - i) takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné [...]

[...]“

6 Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. V rámci pravomocí svěřených [Evropské unii] se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o

[...]

c) podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování;

[...]

3. Tato směrnice se nevztahuje na platby jakéhokoli druhu poskytované státními systémy nebo podobnými systémy, včetně systémů státního sociálního zabezpečení a sociální ochrany.

[...]“

7 Článek 6 téže směrnice zní následovně:

„1. Bez ohledu na čl. 2 odst. 2 mohou členské státy stanovit, že rozdíly v zacházení na základě věku nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněny legitimními cíli, zejména legitimními cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.

Tyto rozdíly v zacházení mohou zahrnovat zejména:

a) stanovení zvláštních podmínek pro přístup k zaměstnání a odbornému vzdělávání, pro zaměstnání a povolání včetně podmínek propuštění a odměňování, a to pro mladé pracovníky, starší osoby a osoby s pečovatelskými povinnostmi za účelem podpory jejich pracovního začlenění nebo zajištění jejich ochrany;

b) stanovení minimálních podmínek věku, odborné praxe nebo let služby pro přístup k zaměstnání nebo k určitým výhodám spojeným se zaměstnáním;

[...]

2. Bez ohledu na čl. 2 odst. 2 mohou členské státy stanovit, že v systémech sociálního zabezpečení v zaměstnání nepředstavuje stanovení věkových hranic pro přijetí nebo pro nárok na dávky v důchodu nebo invaliditě, včetně stanovení různých věkových hranic pro zaměstnance nebo skupiny či kategorie zaměstnanců v těchto systémech, a používání věkových kritérií při pojistně matematických výpočtech v souvislosti s těmito systémy diskriminaci na základě věku, pokud nepovede k diskriminaci na základě pohlaví.“

Finské právo

8 V souladu s § 124 odst. 1 a 4 tuloverolaki (1992/1535) (zákon 1992/1535 o dani z příjmů), ve znění platném v době, kdy nastaly skutkové okolnosti věci v původním řízení:

„Každá fyzická osoba [...] musí zaplatit státu daň ze zdanitelných příjmů ze závislé činnosti podle progresivní sazby daně z příjmů a daň ze zdanitelných kapitálových výnosů na základě sazby daně z příjmů. Každá fyzická osoba navíc musí podle ustanovení čtvrtého odstavce odvést státu dodatečnou daň z příjmů ze starobních důchodů. Každá jiná osoba povinná k dani musí zaplatit daň ze zdanitelných příjmů na základě sazby daně z příjmů.

[...]

Fyzické osoby platí dodatečnou daň ve výši 6 % z části příjmů ze starobních důchodů, která po odečtení nezdanitelné části důchodů přesahuje částku 45 000 eur. Na dodatečnou daň z příjmů ze starobních důchodů se vztahuje tento zákon nebo jakýkoliv jiný právní předpis, který upravuje daň z příjmů dlužnou státu na základě příjmů ze závislé činnosti.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 9 C je finským státním příslušníkem narozeným roku 1948 s bydlištěm ve Finsku. Daňová správa mu vyměřila sazbu srážkové daně použitelnou na zálohu na daň z příjmů za zdaňovací období 2013. V této souvislosti daňová správa na základě § 124 odst. 1 a 4 zákona 1992/1535 o dani z příjmů stanovila dodatečnou daň ve výši 6 % z části příjmů ze starobních důchodů, která po odečtení nezdanitelné části důchodů přesáhla částku 45 000 eur.
- 10 Jak vyplývá z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, pobíral C v průběhu zdaňovacího období 2013 starobní důchod ve Finsku v celkové výši 461 900,88 eura, z níž 251 351,10 eura bylo sraženo jako záloha na dlužnou částku daně z příjmů. C pobíral navíc ke svému starobnímu důchodu příjem ze závislé činnosti za práci vykonávanou ve Finsku.
- 11 Rozhodnutím ze dne 11. března 2013 odmítla daňová správa odvolání předložené C proti sazbě srážkové daně použitelné na zálohu na daň z příjmů za zdaňovací období 2013.
- 12 C napadl toto rozhodnutí před Helsingin hallinto-oikeus (Správní soud v Helsinkách, Finsko), přičemž tvrdil, že ustanovení o dodatečné dani z příjmů ze starobních důchodů upravená v § 124 odst. 1 a 4 zákona 1992/1535 o dani z příjmů nemohou být uplatněna pro účely stanovení sazby srážkové daně na jeho příjmy ze starobních důchodů.
- 13 Helsingin hallinto-oikeus (Správní soud v Helsinkách) jeho žalobu zamítl, když konstatoval, že cíle sledované ve zmíněných ustanoveních, kterými, jak vyplývá i z přípravných prací k těmto ustanovením, bylo zvýšení zdanění osob povinných k dani, které pobírají nemalé příjmy ze starobních důchodů, představují veřejný zájem, jsou obecně přijatelné a jsou v souladu s obecnými cíli zdanění. Správní soud rovněž konstatoval, že unijní právo a potažmo Listina se nepoužijí ve sporu v původním řízení vzhledem k tomu, že v tomto sporu bylo zpochybněno přímé zdanění spadající do pravomoci členských států.
- 14 C předložil Korkein hallinto-oikeus (Nejvyšší správní soud, Finsko) žádost o povolení podat kasační opravný prostředek proti rozhodnutí Helsingin hallinto-oikeus (Správní soud v Helsinkách). Podle předkládajícího soudu se daňové předpisy dotčené ve věci v původním řízení netýkají podmínek zaměstnání a pracovních podmínek ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 a obecně je nelze považovat za opatření spadající do oblasti působnosti této směrnice. Konkrétně nestanoví kritérium určení mzdy. Na rozdíl od případu ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 26. února 2013 Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), se tato ustanovení netýkají hmotného práva Unie.
- 15 Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, cílem právních předpisů dotčených ve věci v původním řízení je získat daňové příjmy od osob, které pobírají starobní důchody a jsou schopné zaplatit daň, snížit rozdíl mezi daňovou zátěží starobních důchodů a mezd a zlepšit pobídky starším osobám k pokračování v profesním životě.
- 16 Předkládající soud má pochybnosti, zda tyto právní předpisy spadají do oblasti působnosti unijního práva, konkrétně do oblasti působnosti směrnice 2000/78, jak je definována v článku 3 této směrnice, a je-li tomu tak, zda uvedené právní předpisy jsou projevem přímé nebo nepřímé diskriminace na základě věku ve smyslu článku 2 této směrnice.

- 17 Za těchto podmínek se Korkein hallinto-oikeus (Nejvyšší správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je § 124 odst. 1 a 4 zákona 1992/1535 o dani z příjmů, který se týká dodatečné daně z příjmů ze starobních důchodů, spadá do oblasti působnosti unijního práva, takže se v tomto případě uplatní ustanovení o zákazu diskriminace na základě věku zakotvené v čl. 21 odst. 1 Listiny?

Pro případ, že Soudní dvůr odpoví na první otázku v tom smyslu, že tento případ spadá do oblasti působnosti unijního práva, je předkládána druhá a třetí otázka:

- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku, musí být čl. 2 odst. 1 a 2 písm. a) nebo b) směrnice 2000/78 a čl. 21 odst. 1 Listiny vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je § 124 odst. 1 a 4 zákona 1992/1535 o dani z příjmů, který se týká dodatečné daně z příjmů ze starobních důchodů, podle kterého příjmy ze starobního důchodu fyzické osoby, jejichž vyplacení se přinejmenším nepřímo váže na věk osoby, vede v určitých situacích k vyšší dani z příjmu, než jaké by podléhaly příjmy ze závislé činnosti v odpovídající výši?
- 3) Brání-li uvedená ustanovení směrnice 2000/78 a Listiny takové vnitrostátní právní úpravě, jako je dodatečná daň z příjmů ze starobních důchodů, musí být čl. 6 odst. 1 [uvedené] směrnice vykládán v tom smyslu, že takovou vnitrostátní právní úpravu, jako je dodatečná daň, lze nicméně ve smyslu tohoto ustanovení považovat za objektivní a rozumně odůvodněnou svým cílem ve smyslu tohoto ustanovení, zejména odůvodněnou legitimním cílem v oblastech politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, pokud cílem uvedeným v přípravných pracích k zákonu 1992/1535 o dani z příjmů je využití dotčené dodatečné daně za účelem získání daňových příjmů od osob, které pobírají starobní důchody a jsou schopné zaplatit daň, snížení rozdílu mezi daňovou zátěží starobních důchodů a mezd a zlepšit pobídky starším osobám k pokračování v profesním životě?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 18 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, která se týká dodatečné daně z příjmů ze starobních důchodů, spadá do oblasti věcné působnosti této směrnice, a proto se v tomto případě na spor v původním řízení uplatní zásada zákazu diskriminace na základě věku zakotvená v čl. 21 odst. 1 Listiny.
- 19 Na úvod je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora jak z názvu a preambule, tak z obsahu a účelu směrnice 2000/78 vyplývá, že jejím cílem je stanovit obecný rámec k tomu, aby každé osobě bylo zaručeno rovné zacházení „v zaměstnání a povolání“ tím, že jí dává účinnou ochranu před diskriminací na základě některého z důvodů uvedených v jejím článku 1, mezi něž patří i věk (viz rozsudek ze dne 26. září 2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, bod 23 a citovaná judikatura).
- 20 Oblast působnosti směrnice 2000/78 musí být chápána ve světle čl. 3 odst. 1 písm. c) a odst. 3 této směrnice ve spojení s bodem 13 odůvodnění této směrnice tak, že do ní nespádají systémy sociálního zabezpečení a sociální ochrany, jejichž dávky nejsou považovány za odměnu ve smyslu příkládaném tomuto výrazu pro účely použití čl. 157 odst. 2 SFEU (rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, bod 20 a citovaná judikatura).

- 21 Je jistě pravda, že pojem „odměna“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 musí být vykládán široce. Soudní dvůr měl tedy za to, že tento pojem zahrnuje zejména všechny výhody v hotovosti nebo v naturáliích, stávající či budoucí, za podmínky, že je zaměstnavatel přiznává – byť nepřímo – zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním, ať již na základě pracovní smlouvy, legislativních ustanovení či dobrovolně (viz rozsudek ze dne 12. prosince 2013, Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, bod 28 a citovaná judikatura). Kromě toho okolnost, že určité dávky jsou vyplaceny až po skončení pracovního poměru, nevylučuje, že tyto dávky mohou mít povahu odměny ve smyslu výše zmíněných ustanovení (rozsudek ze dne 9. prosince 2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, bod 35 a citovaná judikatura).
- 22 Soudní dvůr rovněž upřesnil, že mezi požitky kvalifikované jako odměna náleží právě požitky placené zaměstnavatelem z důvodu existence pracovněprávních vztahů, jejichž předmětem je zajistit pracovníkům určitý zdroj příjmů, i když v určitých zvláštních případech nevykonávají žádnou činnost stanovenou v pracovní smlouvě. Mimoto nemůže být u takových dávek zpochybněno, že mají povahu odměny, pouze na základě skutečnosti, že tyto dávky odpovídají také důvodům sociální politiky (rozsudek ze dne 9. prosince 2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, bod 39 a citovaná judikatura).
- 23 Soudní dvůr rozhodl, že dávky poskytnuté na základě důchodového systému, který závisí v podstatě na zaměstnání, které dotčená osoba zastávala, souvisejí s odměnou, kterou tato osoba dostávala, a spadají pod čl. 157 odst. 2 SFEU (rozsudek ze dne 7. ledna 2004, K. B., C-117/01, EU:C:2004:7, bod 25 a citovaná judikatura).
- 24 Přesto z výše uvedeného nevyplývá, že vnitrostátní právní úprava stanovící sazbu daně z příjmů ze starobních důchodů by měla být považována za úpravu spadající do oblasti působnosti směrnice 2000/78.
- 25 Nejprve je třeba uvést, že spor v původním řízení se netýká způsobů nebo podmínek určení výše dávek vyplácených pracovníkovi z titulu pracovního poměru k jeho bývalému zaměstnavateli (rozsudek ze dne 1. dubna 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, bod 46), ale sazby daně z příjmů ze starobních důchodů. Takové zdanění se ale děje mimo pracovní poměr a v tomto rámci, v němž je směrnice 2000/78 výlučně zasazena, i mimo určení „odměny“ ve smyslu této směrnice a čl. 157 odst. 2 SFEU.
- 26 Taková daň, jako je dodatečná daň z příjmů ze starobních důchodů dotčená ve věci v původním řízení, postrádá jakoukoliv vazbu k pracovní smlouvě a vyplývá přímo a výlučně z vnitrostátních daňových předpisů vztahujících se na každou fyzickou osobu, jejíž příjmy ze starobních důchodů přesahují po odečtení nezdanitelné části důchodů částky 45 000 eur, jak vyplývá ze samotného znění § 124 odst. 1 a 4 zákona 1992/1535 o dani z příjmů.
- 27 Takové vnitrostátní právní předpisy, jako jsou předpisy dotčené ve věci v původním řízení, jež stanoví dodatečnou daň z příjmů ze starobních důchodů, tedy nespádají do oblasti věcné působnosti směrnice 2000/78.
- 28 Pokud jde konečně o ustanovení Listiny, o jejichž výklad předkládající soud žádá, stačí připomenout, že podle čl. 51 odst. 1 Listiny jsou její ustanovení určena členskými státy, výhradně pokud uplatňují právo Unie.
- 29 Je přitom nesporné, že zákon o dani z příjmů neprovádí žádné ustanovení unijního práva a žádná směrnice o zdanění se nepoužije v situaci dotčené v původním řízení. Kromě toho, jak vyplývá z bodu 27 tohoto rozsudku, spor v původním řízení nespádá ani do oblasti působnosti směrnice 2000/78. Ustanovení Listiny, jejichž výklad je požadován touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, se tedy nelze v rámci tohoto sporu úspěšně dovolávat.

- 30 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, která se týká dodatečné daně z příjmů ze starobních důchodů, nespadá do oblasti věcné působnosti této směrnice, a tedy ani čl. 21 odst. 1 Listiny.

Ke druhé a třetí otázce

- 31 S ohledem na odpověď podanou na první otázku není namístě odpovídat na druhou a třetí otázku.

K nákladům řízení

- 32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 1 písm. c) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, musí být vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, která se týká dodatečné daně z příjmů ze starobních důchodů, nespadá do oblasti věcné působnosti této směrnice, a tedy ani čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie.

Podpisy.